

Fonden for Træer og Miljø 2012

En gedigen havebænk ved en blomstrende syrenhæk på Skovskolen i Nødebo
Foto: Henni Steffensen

Tekst til omslag:

Forside: Stemning ved Grib sø i Gribskov.
Foto: Henni Steffensen

Bagside: Den 10 hektar store Grib sø i Gribskov.
Fotos: Per Højrup

Udgivet af Fonden for Træer og Miljø

Reg. nr. i Fondsregistret: 000233
Disposition / layout: Henni Steffensen
Grafisk opsætning: LeneSpies.dk
Tryk: Centraltrykkeriet Vordingborg A/S
ISSN 0900-9965

Indholdsfortegnelse

Repræsentantskabsmødet den 25. maj 2012 med formandens årsberetning	4
Fondens fremtidige virke ved professor Erik Dahl Kjær	11
En af planterigets kronjuveler – en rosenpark i Danmark	12
Tempeltræ, Ginkgo biloba ved universitetslektor cand.scient. Jette Dahl Møller	16
Jubilæumsår i 2014	19
Udvalgte begivenheder i Fonden 1974-2012	20
Personer og organisationer, der står bag Fonden m.m.	22

De unikke rosensamlinger

i Gerlevparken, der ejes og drives af Fonden for Træer og Miljø, har været interessante og populære for både fagfolk og andre besøgende i parken siden etableringen.

På foranledning af Dronning Ingrid (Fondens protektor fra 1979-2000) blev Valdemar Petersens samling af historiske roser etableret i 1985. Og samlingen af Poulsen Roser, der repræsenterer fire generationers indsats inden for rosenforædlingen, der fik sit gennembrud i 1912, fulgte efter i 1987. Begge samlinger er værdifulde genbanker.

Artiklen her i årsskriftet ”En af planterigets kronjuveler – en rosenpark i Danmark” beskriver samlingerne i Gerlevparken og er Danmarks bidrag fra Det Danske Rosenselskab i forbindelse med Nordisk Rosenselskabs 40 års jubilæum. Her har alle fem lande bidraget med hver en artikel om roser i de respektive lande.

Det er lykkedes Det Danske Rosenselskab at få værtsskabet for Verdenskongressen for Roser i 2018 til Danmark. Dette markedsføres internationalt som ”18. World Rose Convention: ”A Fairytale of Roses, Copenhagen 2018”.

Blandt de arrangementer, der indgår i denne kongres, er besøg i Gerlevparken. Og for at samlingerne skal fremstå på fornemste vis, arbejder Fonden allerede nu med planer dertil.

Repræsentantskabsmøde 2012

Fredag den 25. maj 2012 på Skovskolen i Nødebo

Dagsorden

1. Velkomst
2. Valg af dirigent
3. Formandens beretning
4. Spørgsmål til beretningen
5. Regnskabet 2011
6. Spørgsmål til regnskabet
7. Valg til repræsentantskabet
8. Valg til forretningsudvalget
9. Forretningsudvalgets beretning
 - a. Evt. salg af Fondens kontorlejlighed på Bentzonsvej
 - b. Gerlevparken
 - c. Visioner ved oplæg af Erik Dahl Kjær over emnet "Fondens fremtidige virke"
10. Eventuelt

Repræsentantskabets formand, professor Katherine Richardson bød velkommen til de ca. 40 deltagere, der var samlet i Auditoriet på Skovskolen. Medlem af repræsentantskabet Tove Hyllested blev valgt som dirigent. Det blev konstateret at repræsentantskabet var lovligt indkaldt, og at man var beslutningsdygtige.

Til stede var:

Fra Dansk Dendrologisk Forening: Katherine Richardson, Niels Juhl Bundgaard Jensen, Erik Dahl Kjær, Hans Erik Lund og Jette Dahl Møller
Fra Danmarks Naturfredningsforening: Nora Skjernaa Hansen
Fra Dansk Planteskoleejerforening: Torben Leisgaard Jensen
Fra Danske Anlægsgartnere: Leif Rasmussen
Fra Danske Landskabsarkitekter: Lone van Deurs
Fra Kommunale Park- og Naturforvaltere: Hans Ove Pedersen
Fra Skov og Landskab, Københavns Universitet: Ole Rasmus Byrgesen
Og af enkeltmedlemmer: Tove Hyllested og Peter Wagner

Afbud modtaget fra:

Fra Dansk Dendrologisk Forening: Anders Korsgaard Christensen
Fra Dansk Skovforening: Peter de Neergaard
Fra Det Danske Rosenselskab: Jens Riis
Fra Det Kgl. Danske Haveselskab: Jørn Bendtz Hansen
Fra Hedeselskabet: Christian Als
Fra Skovhistorisk Selskab: Peter de Neergaard
Fra Slots- og Ejendomsstyrelsen: Niels Mellergaard
Af enkeltmedlemmer: Jørgen Holm og Niels Riegels

Skovskolen i Nødebo administrationsbygning

Foto: Henni Steffensen

Formandens beretning ved Katherine Richardson

Det har på mange måder været et meget spændende (og udfordrende) år for Fonden.

Som I ved har året budt på et formandsskift – og jeg takker for tilliden i den forbindelse. Det har været spændende for mig, at sætte mig ind i Fonden og dens virke – især i en periode, hvor hoveddagsorden på forretningsudvalgsmøderne har været udformning af en ny strategi og profil for Fonden. Jeg har lyttet intenst og bidraget der, hvor det bidrag har (i hvert fald i mine øjne!) giver mening og - selv om man måske ikke er kommet helt til vejs ende –

kan jeg mærke, at diskussionen har modnet sig, og jeg tror meget på, at Fonden kan få en rigtig spændende fremtid.

Da man gerne vil bruge året til at fokusere på udvikling af Fondens fremtidige strategi valgte man (heldigvis set i bagklogskabens klare økonomiske lys) at være meget restriktivt ift. de ansøgninger om støtte, som Fonden har modtaget. Alligevel har der været lidt bevægelse på den front, hvor de største udgifter har været forbundet med opfølgning på tidligere bevillinger: Den første af disse var ved Fredsted.

Fredsted

I 1990 og igen i 1994 gennemførte Fonden sammen med Tuborgfonden "Plant Danmark-dagen", hvor der blev plantet over 60.000 træer pr. år overalt i Danmark.

Landsbyen Fredsted ved Haderslev fik ved projektet i 1990 plantet en rødtjørne-allé gennem byen ved landevejen mellem Haderslev og Ribe.

I 2004 fik fonden en henvendelse fra Fredstedborgerne om, at 37 ud af de 76 træer var syge eller gået helt ud, og at antallet af syge træer var vokset støt de

Liselund på Møn.
Foto: Henni Steffensen

sidste to år. Derfor ønskede de nu at skifte alléen ud med en anden træsort.

Efter besigtigelse af den syge allé støttede Fonden genplantning af alléen med lindetræer og 80 *Tilia cordata* "Greenspire" blev plantet.

For i 2011 at fejre 20-året for indvielsen af den første allé samt stiftelse af "trælaug", der hvert forår og efterår inspicerer træerne, ønskede man at plante yderligere 2 lindetræer, som fonden tildelte dem.

Aagaard Gods

Det største projekt vi støttede i 2011 var udskiftning af alléen ved Aagaard Gods ved Gørlev.

Her havde man i 2005 ryddet en 650 m lang udgået elmeallé, og Fonden støttede da genplantning af 130 asketræer af arten Robusta, der var hårdfør og ville kunne trives på det vindudsatte sted.

Året efter alléen blev plantet blev de første træer angrebet af den nu meget udbredte askesyge, og i 2010 måtte man konkludere at alléen ikke stod til at redde, da stort set alle træer var angrebet.

Fonden modtog en ansøgning fra godset om støtte til igen at kunne plante en ny allé, og forretningsudvalget besluttede at

imødekomme dette. Og i 2011 blev der plantet en lindeallé af 130 *Tilia vulgaris* 'pallida'.

Højgården i Kastrup

Fra beboerforeningen Højgården i Kastrup modtog vi en ansøgning om rådgivning og støtte til beplantning af en lang jordvold, der i sin tid blev anlagt ud for deres ejendom til afhjælpning af støj fra motorvejen til Københavns Lufthavn.

I forbindelse med bygning af Øresundsbroen og deraf omlægning af motorvejen anlagde Tårnby Kommune en stor bypark på den anden side af volden. De, der boede ud til volden var meget bekymrede for voldens fremtid og købte jordstykket af kommunen.

Nu var der behov for rydning, beskæring og nyplantning på volden, og

de søgte derfor fonden om rådgivning dertil og støtte til planter. Tove Hyllested gennemgik sammen med ejerforeningen arealet og der blev udarbejdet en plan om plantning m.m. som forretningsudvalget støttede med tildeling af planter.

Liselund på Møn

Nationalmuseet, Danmarks Nyere Tid har overtaget driften af Liselund og har et stort ønske om, at gennemføre en genopretning af dette enestående haveanlæg.

I første omgang søgte de Fonden om støtte til forberedelserne til udarbejdelse af en plan for Liselund have, som kan lægges til grund for de nødvendige fondsansøgninger. Denne plan skal begrundes både antikvarisk og havearkitektonisk, og museet søgte derfor Fonden om konsulentbistand til projektet.

Landskabsarkitekt Lone van Deurs påtog sig den spændende opgave, som dog endnu ikke er afsluttet.

Økonomiske udfordringer

I forbindelse med udarbejdelse af årsregnskab 2011 er det blevet tydeligt for Forretningsudvalget, at det ikke kun er den globale økonomi, som er udfordret i øjeblikket. Det kommer en del af dagsorden i dag til at handle om.

Økonomiske udfordringer er aldrig sjove. Forretningsudvalget, men især formanden Jette Dahl Møller, har brugt en del tid på, at overveje Fondens muligheder både for at få økonomien på rette kurs og at sikre, at Fondens virke kan fortsætte selv når der kun er begrænset økonomisk råderum. Fonden vil gerne takke Hans Erik Lund for den støtte han har givet Forretningsudvalget i disse overvejelser. De diskussioner om økonomien og overvejelser om fremtiden danner udgangspunkt for de diskussioner, vi skal have her i dag. Og jeg tror det er her, at jeg skal slutte formandens beretning om året, der er gået.

Regnskabet 2011

Ordet blev givet til Henni Steffensen for aflæggelse af regnskab.

Årsrapporten for 2011 er udsendt til repræsentantskabets medlemmer inden mødet.

Siden 2008 er afkastet af den bundne kapital faldet støt år for år. Hvilket har haft indflydelse på aktiviteterne i året. Resultatet udviser et underskud på 201.826 kr. Omkostninger i forbindelse med driften af Gerlevparken er stadig en post, der vægter stort på dette resultat. Da det hovedsagelig drejer sig om vedligeholdelsen af parken er det svært at søge midler dertil. Dog er tilskuddet vi modtager fra Tips- og Lottopuljen bestemt til at dække omkostninger af denne art.

Regnskabet er revideret af Revisionsfirmaet A. Rolf Larsen, statsautoriserede revisorer A/S.

Konklusionen på revisorpåtegningen er: Det er vores opfattelse, at årsregnskabet giver et retvisende billede af fondens aktiver, passiver og finansielle stilling pr. 31. december 2011 samt at resultatet af fondens aktiviteter for regnskabsåret 1. januar - 31. december 2011 er i overensstemmelse med regnskabsloven.

Spørgsmål til regnskabet

På spørgsmålet om, hvad der gøres for at få tilpasset økonomien, arbejder vi på

flere muligheder. Driften af Gerlevparken tages op til grundig revision bl.a. med udarbejdelse af tilpasset plejeplan, søgning af sponsorer til de forskellige aktiviteter så som græsslåning m.m. Samt oprettelse af en venneforening, der evt. kan yde en frivillig arbejdskraft under kyndig ledelse. Da vil ikke lige kan stoppe vedligeholdelsen her og nu af parken, vil vi søge Civilstyrelsen om frigivelse af midler fra den bundne kapital i overgangsperioden.

Et andet tiltag er salg af lejligheden på Bentzonsvej og finde billigere muligheder ved leje af kontorfaciliteter.

Valg til repræsentantskabet

Medlemmerne vælges for en 4-års periode, og der var ingen medlemmer på valg i 2012.

Valg til forretningsudvalget

Ifølge fundatsen vælges forretningsudvalget af repræsentantskabets midte for et år ad gangen med mulighed for genvalg. Udvalget kan bestå af 3 til 6 medlemmer.

Forretningsudvalget består i dag af:

Jette Dahl Møller, formand
Lone van Deurs, sekretær
Erik Dahl Kjær, kasserer
Niels Møllergaard

Niels Møllgaard ønsker at udtræde af forretningsudvalget. De øvrige medlemmer modtager genvalg.

I tilfælde af ledighed kan forretningsudvalget indtil næste ordinære repræsentantskabsmøde supplere sig selv blandt medlemmer af repræsentantskabet

Denne mulighed har forretningsudvalget benyttet sig af, idet Hans Erik Lund fra Dansk Dendrologisk Forening har været indkaldt til de seneste møder.

Hans Erik Lund er villig til at lade sig vælge til forretningsudvalget for det kommende år.

Forretningsudvalgets beretning

Ordet gives til Jette Dahl Møller, formand for forretningsudvalget, der gennemgik punkterne a. og b.

a. Evt. salg af Fondens kontorlejlighed på Bentzonsvej.

Efter oversvømmelserne i 2011 har forsikringselskaberne skærpet kravene til dækning af ejendomme mod råd og svamp. Det ramte også os, idet det kræves, for at hele ejendommen fortsat kan forsikres mod råd og svamp, at al væg- og gulvbeklædning i fondens kælderlejlighed fjernes. Det krav

gør at vi anbefaler at sælge lejligheden, da den herefter vil fremstå med rå vægge og betongulve og ikke længere vil være egnet som kontor.

Der var fuld opbakning fra repræsentantskabet til dette, og der arbejdes nu videre på at gennemføre salget.

b. Gerlevparken

Det er det tilbagevendende punkt på repræsentantskabsmøderne, at driften af Gerlevparken er en stor post på økonomien.

Det er en tung arv at bære videre nu afkastet af kapitalen falder. Derfor arbejder vi på flere muligheder på at få løst den opgave på en tilfredsstillende og forhåbentlig også holdbar måde, så vi kan koncentrere os om mange af de andre opgaver fonden kan deltage i.

c. Visioner ved oplæg af Erik Dahl Kjær over emnet ”Fondens fremtidige virke”

Erik Dahl Kjær har kaldt sit indlæg:

Fonden for Træer og Miljø – Ideer til en fokuseret indsats 2012-2015, og indlægget er gengivet her i årsskriftet på **side 10**.

Dagsordenen var herefter udtømt, og dirigenten takkede for god ro og orden.

Skovskolen i Nødebo

Efter en dejlig frokost fortalte uddannelsesleder Anders Bülow om Skovskolens arbejde.

Skolen er beliggende i Gribskov, tæt på Esrom Sø. Den hører under Skov og Landskab ved Københavns Universitet og står for uddannelse af og kurser til professionelle inden for den grønne sektor. Her uddannes skov- og landskabsingeniører, have- og parkingeniører, skov- og naturteknikere, skovarbejdere samt naturvejledere og friluftvejledere.

Ekskursion i Gribskov

Herefter kørte selskabet i egne biler på en spændende ekskursion under ledelse af skovrider Jens Bjerregaard Christensen og biolog Ditte Christina Olrik.

Gribskov er Danmarks fjerdestørste skov. Den dækker et område fra Nødebo i syd til Esbønderup i nord og Esrum sø i øst til Alsønderup i vest. I alt er skoven på ca. 5.600 ha. I starten var Gribskov delt mellem kirken og kronen, men efter reformationen overgik hele området til kongen.

Denne brugte, frem til 1700-tallet, mest området til jagt og græsning for heste fra det berømte Frederiksborg Stutteri.

Herefter begyndte skovdriften at få større betydning end jagt og græsning. Ordet grib i Gribskov er en gammel dansk betegnelse, der f.eks. i gribsjord angiver et areal, som ikke ejes af nogen bestemt, altså oprindelig en form for fællesskov.

Stor tak til Anders Bülow fra Skovskolen, og Ditte Christina Olrik og Jens Bjerregaard Christensen fra Naturstyrelsen for deres indsats for at gøre årsmødet spændende og oplevelsesrigt for deltagerne.

Frokost nydes i det fri på Skovskolen i Nødebo. Foto Henni Steffensen

Fondens fremtidige virke

Af professor Erik Dahl Kjær

Fonden for Træer og Miljø – Ideer til en fokuseret indsats 2012-2015

I Fonden for træer og miljø har vi drøftet en prioritering af opgaverne for de kommende år. Udgangspunktet er selvfølgelig Fondens formåls beskrivelse, men overvejelserne afspejler også at Fonden økonomiske formåen trods alt er relativt begrænset, og der derfor er behov for at samle indsatsen på nogle få men vigtige emner.

Fondens formål er gennem oplysning, forskning eller på anden måde at støtte bestræbelser for inden for landets grænser at bevare eller nyskabe træplantninger, enkelttræer og buske, der er værdifulde miljømæssigt eller i botanisk, kulturhistorisk eller æstetisk henseende.

I en årrække har Fonden for træer og miljø forfulgt denne målsætning gennem udvikling og drift af Gerlev Parken ved Jægerpris, hvor der er opbygget to rosensamlinger og en træsamling. Desuden har Fonden for træer og miljø haft fokus på støtte til konkrete projekter – især med relation til alleer, historiske plantninger, sansehaver og plantninger i mindre bysamfund. Resultatet har været etablering

af de spændende samlinger i Gerlev Parken, samt støtte til en række anlæg, primært i form af levering af planter.

Kampagner og partnerskab: mere fokus på oplysning om træer og træplantninger – mindre fokus på drift af rosen samlingerne

Vi har gennem det seneste år i forretningsudvalget diskuteret behovet for at opdatere denne strategi. Vi mener der er et par vægtige grunde herfor. Driften af rosensamlingen – og i mindre grad træsamlingen – har i de senere år krævet en relativ stor del af Fondens ressourcer, hvilket har begrænset mulighederne for at støtte andre aktiviteter i tråd med Fondens målsætning. Desuden mener vi det efter nogle år med fokus på konkrete plantningsopgaver er tid til at øge fokus på oplysningsdelen.

Vi mener det er vigtigt for Fonden, at arbejdet sker med en national tilgang, og at det vil være en fordel at arbejde med 'kampagner' baseret på et aktuelt tema. Det vil være værdifuldt at arbejde i partnerskaber med andre organisationer for at sikre tilstrækkelig tyngde i indsatsen, og med henblik på at kunne indgå i et samarbejde, hvor vi kan supplere hinanden fagligt såvel som organisatorisk.

Ændringerne i fokus er også betinget af

Fondens økonomi. Med den lave rente er afkastet af Fondens formue beskeden, og for at tiltrække ekstra støtte til Fondens initiativer er der behov for at disse er klart formulerede, af national betydning, afgrænset i tid, og som formidlingsmæssigt når bredt ud.

Temaer

I forretningsudvalget var drøftet forskellige temaer, og aftalt at det vil være naturligt at drøfte disse i forbindelse med årets repræsentantskabsmøde.

1) ”Træerne fortæller deres historie”.

Web eller smartphone baseret formidling af oplysninger om træer over hele landet. Alle træer har en historie, og ved at fortælle den kan man skabe både interesse for de enkelte træer og træer generelt. Samtidig vil det være værdifuldt at dokumentere viden om gamle såvel som nye træer. Det forhold, at de udvalgte træers historie er dokumenteret og let tilgængelig, kan også bidrage til at styrke deres bevaringsstatus. Dette tema kunne realiseres i samarbejde med Dansk Dendrologisk Forening, som allerede har en stor viden og landets træer dokumenteret i et træregister, Danmarks Naturfredningsforening, som allerede har

fokus på værdien af gamle træer, og Styrelsen for slotte og kulturejendomme, der ligger inde med stor viden om træer i parker og historiske anlæg. Samarbejde kan desuden omfatte KU, hvis informationsafdeling allerede har lavet et pilotprojekt af denne type i KVLs gamle have. Visionen er at opbygge et system hvor man nemt finder oplysninger som de træer man møder i sin hverdag – enten hjemmefra på nettet eller ved at udnytte GPS funktionen i sin telefon. Desuden et videndelingssystem, hvor man selv bidrage med sin viden til systemet.

2. ”Oplev spændende Arboreter og Botaniske haver”.

Der findes mange træsamlinger, som er åbne for offentligheden, og har eksotiske arter med stort, uudnyttet formidlingspotentiale. Konkret kunne tænkes på Forstbotanisk Have i Charlottenlund eller Forsthaven i Århus. En kampagne her kunne være at samle kortmateriale, billeder, beskrivelser af udvalgte træer og korte fortællinger fra samlingerne historie. Partnere kunne igen være DDF selvfølgelig sammen med de respektive arealforvaltere, fx NST og Århus Kommune i de to nævnte tilfælde. I fællesskab kan skabes faglige fortællinger,

som kan være til glæde for området daglige brugere eller tiltrække besøgene længere væk fra. Begge anlæg ligger i meget tæt befolkede områder, så potentialet kan være stort. Samtidig vil indsatsen dokumentere viden, der eller kan gå tabt til glæde for både eftertiden og de professionelle arealforvaltere som i dag har ansvaret for disse samlinger

3) ”Danske skolebørn kender træerne”.

Forskellige initiativer er allerede målrettet mod formidling til skolebørn, fx 'skolen i skoven' og initiativer på lokale naturskoler og biobaser. Et konkret initiativ kunne være at styrke og koordinere dette arbejde igennem en national kampagne med fokus på træerne artsnavne, alder, højder, biologi, oprindelse, natur- og kulturhistorie. Det sådan samarbejde kunne med fordel være sammen med de aktører som allerede arbejder med sådanne aktiviteter. Hvis det kobles med initiativet bekrævet ovenfor 'Træerne fortæller deres historie' kan det danne udgangspunkt for lokale undervisningsforløb, hvor der tages udgangspunkt i træer i skolernes lokalområde. Børnene udfordres til at undersøge træerne i deres nærområde, og på skolerne opbygges en lokal

viden i lærekredsen, der løbende kan dokumenteres. Der er på mange skoler stor interesse for udvikling af udeskole undervisning, og i den sammenhæng kan materiale om konkrete træer – såvel som om arterne – være vigtige.

4) **Andre ideer.** Der er andre ideer som vi har overvejet. Både kampagner for (I) træplantninger i små bysamfund, (II) værdien af at sikre alleer i landskabet, og (III) brug træer og buske i sansehaver har været drøftet. Disse ideer kan også tænkes udviklet og implementeret i de kommende år.

Næste skridt

På baggrund af diskussionen på repræsentantskabsmødet kan forretningsudvalget udvælge én af de ovenstående ideer med henblik på at udvikle ideen, identificere samarbejdspartnere og drøfte samarbejde, udvikle en egentlig projektbeskrivelse og lave ansøgninger til andre fonde om medfinansiering. Afhængig af Fondens økonomi kan aktiviteter implementeres for Fondens egne midler.

En af planterigets kronjuveler - en rosenpark i Danmark

Uddrag af *RosenNyt*, marts 2013
Udgivet af Det Danske Rosenselskab
Tekst: Søren Bonde Nielsen
Foto: Jens Otto Pedersen

I den landsdel, der kaldes Horns Herred, regerede ifølge sagnet den forhadte Kong Horn, som besad store rigdomme. Han udkæmpede blodige slag og udplyndrede sine nabokonger. Det siges, at han efter sin død under tiden ses til hest, som et ridende genfærd.

R. damascena "Oeillet Flamand"

Det er så længe siden, at ingen kan huske det, men landsdelen bærer stadig hans navn, og den gode muld gemmer hans skatte – og i dette gamle sagnkongerige finder man Gerlevparken lidt uden for Jægerspris.

Ved besøg forekommer egnen dog i modsætning til sagnet meget fredssommelig med smukke bakkede landskaber, og helt typisk for midsommeren, iklædt dansk sommerregn. Anlægget er et park- og naturområde på 10 ha, der består af Den Danske Træsamling, samlingen af Valdemar Petersens historiske roser og den komplette samling af Poulsen Roser gennem fire generationer. Med andre ord både planterigets kronjuveler og et levende museum. Gerlevparken er af flere årsager enestående.

Træsamlingen

Træsamlingen består af 75 træ- og buskarter, der naturligt er indvandret i Danmark efter den sidste istid. De to rosensamlinger omfatter ca. 5.500 planter, heraf er ca. 3.000 de gammeldags dufttrige roser. Parken blev oprettet i 1979, da

Grethe og Aage Kann Rasmussen, som selv havde påbegyndt træsamlingen, overdrog arealet til Fonden for Træer og Miljø.

Fonden er en selvejende institution, der ikke modtager offentlig støtte. Alle omkostninger dækkes af donationer og medlemskontingenter, og al faglig støtte til projekter mv. ydes vederlagsfrit af fagfolk, der er tilknyttet Fonden. Fondens formål er gennem oplysning, forskning eller på anden måde at støtte bestræbelser inden for landets grænser for at bevare og nyere genskabe træplantninger, enkelttræer og buske, der er værdifulde miljømæssigt eller i botanisk, kulturhistorisk eller æstetisk henseende.

Valdemar Petersens rosensamling

Valdemar Petersen, som i 1930 startede Rosenplanteskolen i Løve samlede hele sit liv på gammeldags duftroser. Kort efter hans død i 1985, blev rosensamlingen med hjælp fra den nuværende ejer af Rosenplanteskolen Torben Thim og med Dronning Ingrid som protektor anlagt i 1986. Dronning Ingrid holdt som bekendt meget af roser og var protektor for

Gerlevparken
– fra samlingen af
historiske roser

rosensamlingerne i Gerlevparken helt frem til sin død i år 2000.

Plantningerne er designet af landskabsarkitekt Agnete Muusfeldt. Valdemar Petersens interesse for roser begyndte som ganske ung og nyudlært gartner under hans rejser i 1920'ernes Europa. Det var

dengang kutyme, at unge mænd rejste ud for at se verden. Man tog arbejde undervejs, tjente til livets ophold, lærte og oplevede samtidig.

Atter hjemvendt til Danmark begyndte han at samle og opformere gamle rosensorter fra før 1800-tallet, som han

havde stiftet bekendtskab med i blandt andet Frankrig.

Disse gamle roser havde en fortryllende duft, men ikke altid udseendet med sig, selv om det ene ikke udelukker det andet. Valdemar Petersen arbejdede næsten 50 år med roser og samlede over 500 forskellige

Gerlevparken – fra samlingen
af Poulsen-rosen

sorter af gamle duftroser. Det er en nærmest berusende oplevelse at se og ikke mindst dufte samlingen i blomst. Tillige repræsenterer samlingen i dag en værdifuld genbank.

Man møder naturligvis også Valdemar Petersens egne roser i Gerlevparken, og selvom de ikke falder under definitionen for historiske roser, så er det åbenlyst, at eksempelvis Aicha, Menja og Fenja fortjener at gå over i historien.

Poulsen Rosers rosensamling

Poulsen Rosers rosensamling kom til Gerlevparken i 1989, og plantningerne er anlagt af landskabsarkitekt Morten Holme. Samlingen består af ca. 150 forskellige

rosen og repræsenterer 4 generationers rosenforædling i gartner-dynastiet Poulsen, der blev grundlagt i 1878 af Dorus Theus Poulsen (eller blot D.T. Poulsen, som Gerlevparken – fra samlingen af Poulsen-rosen nok er mere almindeligt brugt). Det siges, at hver 4. rose, der sælges i verden i dag, er en Poulsen Rose.

Familien Poulsen har med moderne roser fået Danmark på rosernes verdenskort. Der er tale om en unik og international samling af Poulsen Rosers sortiment, fra den første sort ('Rødhætte'), der blev introduceret på markedet i 1912, til de nyeste roser, der markedsføres. Der er således tale om et levende og komplet produktkatalog. Poulsen Roser kendes blandt mange andre

for sorterne 'H.C. Andersen', 'Ingrid Bergman' og 'Karen Blixen', blot for at nævne nogle få bestsellers. Samlingen udvides løbende.

På besøg

Udover et overdådigt syn og det overdøvede duftbombardement når roserne blomstrer, så mødes man i Gerlevparken af noget andet, som er enestående i rosenverdenen.

Der findes mange smukke parker og rosenhaver rundt om i verden. Flere langt mere berømte og prætentiose i deres fremtoning. I Gerlevparken er enkeltheden slående. Man kan parkere på den lille parkeringsplads under egetræerne, og så går man bare ind. Der er intet hegn, ingen

"H.C. Andersen". Foto: Poulsen Roser A/S

billetluger, ingen entreafgift og heller ingen muzakspillende slik- og souvenirboder. Ingen fancy anlæg eller knasende grusstier i sirlige mønstre.

Der er fred og ro. Helt stille, bortset fra sangfuglene. Man kan koncentrere sig om det, det handler om – nemlig roser og træer. Du går bare ind – roserne venter.

Adressen er:
Gerlevparken
Tørslevvej 10B
Gerlev
3630 Jægerspris

Parken er åben fra solopgang til solnedgang året rundt, og der er fri adgang.

Tempeltræ – Ginkgo biloba

Den sidste overlevende
art af Tempeltræ,
Ginkgo biloba,
fotograferet i Botanisk
Have i København.

Ginkgo-træ, er det let at genkende, endog uden blade. Træets vækstform er stift opret, og på grenene stritter dværggrene tæt besat med bladar ud til siderne. De karakteristiske, græsgrønne blade er vifteformede med gaffelgrene nerver og langstilkede. De er oftest to-lappede og det er grunden til, at den svenske botaniker Linné i 1771 gav træet artsnavnet biloba, således at træets latinske betegnelse blev Ginkgo biloba. Om efteråret får bladene gule høstfarver.

Ginkgo er et løvfældende træ. Det minder utrolig meget om et løvtræ, men repræsenterer et meget tidligere udviklingsstrin. Træet er så specielt, at det henføres til sin egen gruppe sideordnet med Taks, Nåletræer og Koglepalmer. Deres frø er ikke omgivet af blade, og de kaldes derfor tilsammen for "De Nøgenfrøede". Det er frøanlæggets placering og befrugtning, der er så specielt hos Ginkgo. Efter at støvkornene er overført til frøanlægget frigør hvert støvkorn to selvbevægelige spermatozoider (hanlige kønsceller), hver forsynet med et bånd af svingtråde. Det anses for at være et meget primitivt træk. Det er således ikke uden grund at Ginkgo biloba er blevet kaldt en levende fossil. Arten udgør den sidste rest af en plantegruppe, der opstod for ca. 270 mil. år siden i den ældste del

af Jura-tiden (nedre Jura), på samme tid som de store Dinosaurer. Ginkgotræerne opnåede maksimal udbredelse i Jura-tiden. Det var en meget succesrig plantegruppe, der dannede skove overalt på jorden med undtagelse af Antarktis. Man kan i Grønland og på Bornholm finde fossiler i form af blade, som bevis for at træet også har vokset dér. Der er ialt fundet rester af mindst 15 forskellige slægter indenfor denne plantegruppe.

I Kridttiden udvikledes de dækfrøede planter eksplosivt med et utal af former. Men samtidig mindskedes udbredelsen af Ginkgotræerne meget stærkt, således at

der i Europa og i de nordlige polaregne kun fandtes to arter tilbage i Tertiærtiden for ca. 50 mil. år siden. Interessant nok var det også på overgangen til Tertiærtiden Dino-saurerne forsvandt. Nu er kun en enkelt art nemlig Ginkgo biloba tilbage som repræsentant for den tidligere meget dominerende plantegruppe.

Klimaforandringer begrænsede Ginkgotræets udbredelse til Ø. Asien, men en ny faktor, mennesket, har grebet ind i naturens balance og derved givet Tempeltræet nogle af dets tabte arealer tilbage. Det er et yndet have og park træ, som tåler lave temperaturer. Det tåler

Tekst og foto af universitetslektor
cand.scient. Jette Dahl Møller

Få træer har været genstand for så stor opmærksomhed som netop Tempeltræet. Både botanisk og kulturhistorisk er det et enestående træ. Som "en levende fossil" blev det i 1930'erne undersøgt i forbindelse med udforskningen af planternes udviklingshistorie. I dag er træet igen i fokus, nu på grund af flere værdifulde kemiske forbindelser, der har medicinsk betydning.

Tempeltræet er et helligt træ i Øst-

Asien, hvor det i mere end 1000 år er blevet plantet i tempelhaver. Det har været drøftet i 100 år, hvorvidt der stadig findes naturlige bevoksninger af Ginkgo biloba. Den dag i dag er problemet stadig ikke afklaret. I Zhejiang (Chekiang) provinsen i Kina vokser træet på en lokalitet, men det er usikkert, om det er en naturlig bevoksning, idet der har været menneskelig aktivitet i området i 1.500 år.

Tempeltræet blev først præsenteret for europæiske botanikere af dr. E.Kaempfer, en kirurg, der arbejdede for Hollandsk Øst-

Asien Kompagni. Han bemærkede træet i 1692 på en rejse til Japan, og han beskrev det i 1712 under navnet Ginkgo. Det første træ i Europa blev plantet ca. 1727 i Botanisk Have i Utrecht, hvor samme individ stadig lever. Det har opnået en alder af mere end 250 år, men kan uden tvivl blive ældre, idet de ældste træer i Kina er mere end 1000 år gamle. (Der kendes et eksempel fra Korea på et træ, som er 3000 år gammelt og 60m højt). Ginkgo træet bliver normalt ikke særlig højt, maksimalt 40 m.

Hvis man én gang har bemærket et

Det karakteristiske tolobede blad
med smuk, gul efterårsfarve.

En forstening fundet
på Bornholm af en
uddød art af Tempeltræ,
Ginkgo Digitata.
Bladet er håndformet.
Geologisk Museum,
Københavns Universitet.

endog stærk luftforurening, og er derfor velegnet som vejtræ, ikke mindst fordi det vokser ret langsomt. Man skal dog forsøge at undgå frøsætning. Hvis hantræer og huntræer plantes ved siden af hinanden vil der udvikles frø. De sidder to sammen på enden af en stilk, og de er omgivet af et meget ildelugtende, kødet lag, der kan være til lugtgene, når frøene ligger på fortov og vejbane. Selve frøet spises som ristede "nødder", de kan endog købes på dåse, men i frisk tilstand anses de for at være giftige. På grund af træets medicinske

betydning tilplantes nu større områder, således at Ginkgoskoven er "genopstået" i Bordeaux i Frankrig, og i South Carolina, U.S.A. er 400 ha. tilplantet med 10 mil. Ginkgo-træer. Træets ved er ikke stærkt og anvendes derfor ikke som tømmer.

Ginkgo er i den kinesiske folkemedicin blevet anvendt bl.a. som beroligende middel. Det siges ofte, at buddhistmunkene anvendte det som et antidiureticum, så de bedre kunne "holde sig" under de lange tempeltjenester. Det forklarer, hvorfor træet blev plantet omkring templer, men

kemiske undersøgelser har dog ikke kunnet bekræfte denne virkning. Måske har munkene snarere spist frøene og anvendt planten til medicinsk formål.

Af alle de karplanter der har eksisteret på Jorden i de sidste 400 mil år, er det kun et meget lille antal, der endnu lever. Langt størsteparten (anslået til ca. 98 %) er uddøde. Ginkgo biloba var også lige ved uddø men blev bevaret omkring templerne i Øst-Asien, og dermed har vi fået chancen for at udnytte Ginkgo-træets mange medicinske muligheder.

Jubilæumsår i 2014

Af sekretariatsleder Henni Steffensen

I 2014 er det 40 år siden at Dansk Dendrologisk Forening stiftede Fonden for Træer og Miljø. Store og små projekter er blevet gennemført over hele Danmark, og de står i dag som vidne om, at det var en god idé at danne Fonden. Markante projekter, der måske aldrig havde set

dagens lys uden opbakning fra Fondens fagfolk, der gennem årene vederlagsfrit har stillet deres viden og tid til rådighed. Det mest omfattende projekt er driften og videreudviklingen af Gerlevparken, der blev overdraget Fonden i 1979.

For at alt dette har kunnet gennemføres økonomisk, er vi taknemmelig for den støtte vi gennem tiderne har modtaget

fra andre fonde og legater og fra Fondens støttekreds, der også har bakket op om de arrangementer, der i tidens løb er blevet afholdt.

Tak til alle, der har været med til at gøre dette muligt – og derved medvirket til at mange beplantninger er blevet renoveret, genskabt eller nyplantet.

R. damascena "Mme Hary"

Midsommervandring i blomstringstiden

Det Danske Rosenselskab arrangerer rundvisning i rosensamlingerne i Gerlevparken tirsdag den 25. juni 2013 kl. 18.00, hvor forfatter og planteskoleejer Torben Thim vil fortælle om de meget forskellige samlinger.

Yderligere information kan fås på www.rosenselskabet.dk eller i Fondens sekretariat.

Udvalgte begivenheder 1974-2012

1974

- Fonden for Træer og Miljø stiftet
- Højesteretsdommer Helga Pedersen er formand for repræsentantskabet

1975

- Fonden repræsenteret i to udvalg under Ministeriet for Offentlige Arbejder, dels om vejsaltning og dels om beplantning langs offentlige veje
- Fondens kamp for genetablering af Ledreborg Allé påbegyndt. Morten Klint/Lone van Deurs udarbejdede projekt

1976

- Grønne Planer, Dansk Byplanlaboratoriums skriftserie. Beplantningsplaner for tre byer: Bramming, Ringe og Helsingø
- Beskæring af lindealléerne ved Dronninglund Slot

1977

- Fonden projekterer retableringen af Øster Mølle Sø i Dronninglund Kommune
- Fonden medarrangør af beskærings- og beplantningskurser på Vilvorde

1978

- Fonden støtter praktisk og økonomisk Claus Berings film: Træer og Miljø

1979

- Gerlevparken overtages af Fonden
- Nationalbankdirektør Erik Hoffmeyer ny formand for repræsentantskabet
- Hendes Majestæt Dronning Ingrid bliver Fondens protektor

1980

- Midterrabat på Geels Bakke ved Holte beplantes med egetræer
- Beplantningsplan og planter til den retablerede Klokkeholm Møllesø

1981

- Forsøg med vejsalts indvirkning på 4 vejtræarter påbegyndt i Gerlevparken ved lic.agro. Jens Dragsted
- Beplantning af 1200 egetræer ved Egtvedpigens fundsted

1982

- Bevarende beskæring af lindealléerne ved Rosenholm Slot
- Beplantning i Pistolstræde i København
- 3 ægte børn af Kongeegen plantet ved Øster Mølle sø i Dronninglund til ære for Fondens protektor Hendes Majestæt Dronning Ingrid, for Fondens første formand for repræsentantskabet, højesteretsdommer Helga Pedersen og for en af initiativtagerne til Fonden, arboretforstander, dr.agro. Carl Syrach Larsen

1983

- Plant et træ – kampagnen påbegyndes og i løbet af tre år plantes 1,25 mio. træer over hele landet
- Fonden skænker vej- og allétræer til Broager Kommune

1984

- Etableringen af Den Danske Træsamling i Gerlevparken påbegyndt

1985

- Valdemar Petersens samling af historiske roser etableret i Gerlevparken
- Simon Spies Alléen plantet i Vestskoven ved Herstedøster
- Plantning af marineege i Nyboder i København

1986

- Efter 11 års kamp påbegyndes retablering af Ledreborg Allé

1987

- Samlingen af Poulsens roser etableret i Gerlevparken
- Støttet Tønder forskønnelsesudvalg med 50 egetræer til allé

1988

- 300 sideres rapport ved lic.agro Jens Dragsted vedr. resultatet af saltforsøget udsendes til samtlige kommuner og amter i Danmark
- Sansehave ved institutionen Birkebakken i Brand – projekt og beplantning

1989

- Rådgivning i forbindelse med etablering af Bangsbo Botaniske Have
- Projekt til sø og beplantning ved Clausholm i Klokkeholm/Hjallerup

1990

- Plant Danmark-Dagen. Over 60.000 træer – plantet overalt i Danmark
- Blindehave skænket til Pindstrup-centret på Djursland

1991

- 6 store lind til Kunstindustrimuseets Grønnegård
- Rådgivning i forbindelse med vedligeholdelse af Skæravad Hovedgaard

1992

- Asketræer til institutioner i forb. med Hjørings 750 års købstadsjubilæum
- Efter 17 år bliver den genplantede 7 km lange Ledreborg Allé indviet

1993

- Beplantning til Byfolden i Køng, Glamsbjerg Kommune

1994

- Plant Danmark Dagen. Ca. 60.000 løvtræer plantet overalt i Danmark
- Skænket 75 store lindetræer til retablering af allé ved Lerchenborg Gods

1995

- Åstrup Kloster ved Tølløse, genskabelse af park og anlæg af rhododendronbed

1996

- Rådgivning og naturgenopretning til Nørre Wosborg ved Ringkøbing

1997

- Beplantning til sansehave ved Aalborgskolens institution for døvblinde

1998

- Projekt og beplantning til have for senil demente i Vejlbj Lokalcenter, Århus
- Rådgivning og egetræer til retablering af Maglemer Alléen ved Knuthenborg
- Påbegyndt renovering af den gamle park og skov i Gerlevparken

1999

- Fonden for Træer og Miljø bliver 25 år

2000

- Hendes Kongelige Højhed Prinsesse Alexandra bliver Fondens protrktor
- Rådgivning og træer til alléer ved 5 godser på Lolland
- Sansehave ved Skodsborg Observations- og Behandlingshjem

2001

- Spejdercenter: Kredshuset Høvringen ved Højer
- Bytræarboretet ved Landbohøjskolens Forskningscenter i Hørsholm

2002

- Alléer ved Holgershaab ved Nørre Alslev, ved Marienlyst ved Vordingborg, Nybøllegaard ved Stege og ved Sandholt på Fyn
- Søren Ødums plantninger i Grønland

2003

- Planer og beplantning til sansehave ved Rønnehuset i Nykøbing Falster
- Håstrup Bylaug, 100 rødtjerne plantet som alléer ved indfaldsvejene til byen

2004

- Allé ved Rynkebygaard på Fyn og allé ved Sekkelundgård ved Christiansfeldt
- 52 ege til vejtræer ved Eliselund ved Tranekær

2005

- Allébeplantning gennem landsbyen Fredsted
- Udplantning af vejtræer i Eberts Villaby på Amager
- Ejerlauget Manstrup Gadekær ved Fjerritslev – forslag og beplantning

2006

- Rådgivning og planter til aktivitets- og legeplads i Vindum ved Rødkjærsbro
- Lindeallé ved Vesterbygaard, Jerslev på Sjælland

2007

- Alléplantning ved Aagaard Gods i Vestsjælland
- Plantninger ved landsbyerne Døstrup ved Hobro og Ndr. Skringstrup ved Skals

2008

- Korinth Bypark på Fyn og Byhave i Nordby på Samsø
- Allé ved Avnbølgaard i Sønderjylland

2009

- Udarbejdelse af plejeplan til Grønnegården ved Kunstindustrimuseet
- Lindetræer til vejstrækning ved Selleberg Gods på Fyn

2010

- Tre indfaldsveje til Kerteminde tilplantet med 30 fyldtblomstret fuglekirsebær
- Støtte til Lindknud Lokalråd etablering af oplevelsesskov, bestående af Nordens træsorter

2011

- Lindknud Lokalråd ved Brørup, 4,5 ha tilplantet med træer og buske, der repræsenterer Norden
- Kirsebærfestival i Kerteminde med 30 fyldtblomstrede fuglekirsebær

2012

- Genplantning af 650 m lang allé med lind (*Tilia vulgaris 'pallida'*) ved Aagaard Gods ved Gørlev.
- Rydning, beskæring og nyplantning på jordvold ved Højgården i Kastrup på Amager.
- Forberedelser til udarbejdelse af plan for Liselund Have på Møn

Fondens Støttekreds

Fonden har en kreds af medlemmer – private, virksomheder, organisationer m.v., som gennem deres kontingent bidrager til Fondens arbejde og er med til at gøre Danmark mere grønt – samt støtte videreudviklingen af samlingerne i Gerlevparken ved Jægerspris, der ejes og drives af Fonden.

Fonden er en selvejende institution, der ikke modtager støtte fra det offentlige. Alle administrationsomkostninger dækkes af egne midler, og al faglig støtte til projekter ydes vederlagsfrit af fagfolk, der er tilknyttet Fonden. Fonden er af SKAT godkendt som almennyttig fond i henhold til ligningslovens § 8A, og er således ikke indkomst-skattepligtig og berettiget til at modtage gaver med den virkning, at giveren kan få fradrag for disse i sin indkomst inden for de i loven fastsatte grænser.

Ifølge de nye regler fra og med 2012 er der intet bundfradrag. Man får fradrag for alle bidrag til hver forening, altså også for beløb under 500 kr. Man kan højst få fradrag for 14.500 kr., hvis man samlet giver 14.500 kr. og derover. For at opnå fradraget giver man sit cpr.nr. til Fonden, der derefter indberetter beløbet til SKAT.

Støttekreds-medlemmer modtager Fondens årsskrift og inviteres til at overvære det årlige repræsentantskabsmøde, der afholdes i maj måned. Mødet afholdes enten som et dagsmøde, hvor der arrangeres foredrag og/eller rundvisning. Eller mødet arrangeres over en weekend med større ekskursion og fælles aftensarrangement.

Møderne afholdes forskellige steder i Danmark.

Støtte til Fonden går ubeskåret til uddeling af træer og buske.

Kontingent

Årlige kontingent for private er 150 kr.

Årlige kontingent for virksomheder og institutioner m.v. er 300 kr.

Gavebrev

Større fradrag kan opnås ved at oprette et gavebrev, i henhold til hvilket man forpligter sig til årligt over en periode på mindst 10 år af yde et fast beløb.

Testamente

Man kan ved oprettelse af testamente betænke Fonden og på den måde støtte arbejdet med at bevare eller nyskabe beplantninger i Danmark.

Yderligere oplysninger om Fondens arbejde kan fås i Fondens sekretariat og på www.fondenfortraerogmiljoe.dk

Fonden for Træer og Miljø

Fondens repræsentantskab:

Formand: Prodekan, professor Katherine Richardson Christensen

Fra Dansk Dendrologisk Forening: chefpsykolog Anders Korsgaard Christensen, statsskovrider Niels Juhl Bundgaard Jensen, professor Erik Dahl Kjær,

kvalitetschef Hans Erik Lund og universitetslektor, cand.scient. Jette Dahl Møller

Fra Danmarks Naturfredningsforening: skovpolitisk medarb. Nora Skjernaa Hansen

Fra Dansk Planteskoleerforening: planteskoleleder Torben Leisgaard Jensen

Fra Dansk Skovforening og Skovhistorisk Selskab: advokat Peter de Neergaard

Fra Danske Anlægsgartnermestre: anlægsgartnermester Leif Rasmussen

Fra Danske Landskabsarkitekter: landskabsarkitekt Lone van Deurs

Fra Det Danske Rosenselskab: pensioneret apoteker Jens Riis

Fra Det Kgl. Danske Haveselskab: ingeniør Jørn Bendtz Hansen

Fra Hedeselskabet: regionschef Christian Als

Fra Kommunale Park- og Naturforvaltere: landskabsarkitekt Hans Ove Pedersen

Fra Skov og Landskab, Københavns Universitet: arboretmester Ole Rasmus Byrgesen

Fra Slots- og Ejendomsstyrelsen: slotshavechef, landskabsarkitekt Niels Møllergaard

Enkeltmedlemmer:

Havearkitekt Jørgen Holm

Landskabsarkitekt Tove Hyllested

Direktør Niels Riegels

Universitetslektor, cand.scient. Peter Wagner

Forretningsudvalg:

Jette Dahl Møller

Lone van Deurs

Erik Dahl Kjær

Hans Erik Lund

Sekretariatsleder:

Henni Steffensen

Revisor:

Revisionsfirmaet Beierholm, statsautoriserede revisorer a.s

Sekretariat:

Stensby Linie 13

4773 Stensved

Telefon: 38 11 32 05

(mandag-torsdag kl. 10-14)

Mail: info@fondenfortraerogmiljoe.dk

www.fondenfortraerogmiljoe.dk

Postgiro: 1 00 46 46

Fondsregister nr. 000233

Den Grønne pris er tildelt følgende:

Arkitekt Hakon Stephensen, 1976 • Forfatter Ole Vinding, 1976 • Fhv. borgmester Christian Hansen, Gerå, 1978 • Civilingeniør Georg Christiansen, 1979 • Professor C.Th. Sørensen, 1979 • Klokkerholm Samvirke, 1982 • Fhv. distriktsgartner Willy F. Hansen, 1984 • Civilingeniør A. Kann Rasmussen, 1985 • Anders og Dot Fønss Nielsen, Hjallerup, 1989 • Skovrider Henrik Staun, 1998 • Pernille Olesen, 1999 • Professor Sven-Ingvar Andersson, 2000 • Havearkitekt Jørgen Holm, 2001 • Forfatter Helge V. Qvistoff, 2002 • Statsskovrider Bo Holst-Jørgensen, 2003 • Professor Jørn Palle Schmidt, 2008

Fonden for Træer og Miljø
Stensby Linie 13
4773 Stensved
Telefon 38 11 32 05 (mandag-torsdag kl. 10-14)
www.fondenfortraerogmiljoe.dk